

SdBb brabantse boerderijen, bijgebouwen, erf en cultuurlandschap.

De Stichting de Brabantse Boerderij zoekt Vrienden. Al vanaf €20,- per jaar bent u Vriend van onze Stichting. Voor onze Vrienden hebben we wat over. Zo ontvangt u viermaal per jaar onze Nieuwsbrief, waardoor u op de hoogte blijft van onze activiteiten. Ook krijgt u korting op onze publicaties en cursussen en u kunt deelnemen aan onze jaarlijkse Vriendendag. U kunt zich aanmelden op onze website, waar u ook ons volledige aanbod van diensten vindt.

STICHTING DE BRABANTSE BOERDERIJ VOOR BOERDERIJ, ERF, LAND EN ERFGOED

Secretariaat:
Monumentenhuys Brabant,
Markt 9,
4931 BR Geertruidenberg

Het bestuur van de Stichting De Brabantse Boerderij, voor boerderij, erf, land en erfgoed wordt gevormd door:

Vriendenadministratie:
Berewoutstraat 69,
5211 DJ 's-Hertogenbosch
telefoon: 06-51485271
pieter.jacobs@home.nl

Redactieadres:
Kromstraat 1,
5421 XZ Gemert
telefoon: 0492-363165
jantimmerscultuurhistorie@gmail.com

SdBb brabantse boerderijen, bijgebouwen, erf en cultuurlandschap.

www.debrabantseboerderij.nl

U vindt ons ook op facebook:
www.facebook.com/stichtingdebrabantseboerderij

Riet- en dakdekkersbedrijf
De Laet
Julianastraat 9
5087 BB Diessen
Tel: (013) 504 6174
Fax: (013) 504 6175

Voor al uw reparatie, onderhoud en nieuwe rietdaken

www.delaat-rietdekkers.nl

't **Achterhuis**
historische bouwmaterialen bv
since 1965

tegels, houten vloeren, stenen, poorten
schouwen, tuinaccessoires, sanitair etc.

Bouw Antiek
Kreitemolenstraat 92
5071 BH Udenhout (N.Br)
Tel. 013 - 511 1649

www.achterhuis.nl

ACTIVITEITEN

Vriendendag 2016: Rondje Den Bosch

Op zaterdag 2 april is het Vriendendag 2016 van SdBb. Johan Jansen en Jos Bertens hebben deze Vriendendag voorbereid. We gaan de volgende 6 historische rijksmonumenten in de regio Den Bosch bezichtigen.

1. "De Duinse Hoeve" in Rosmalen: een hallenhuis-type uit de 17e eeuw. Interieur met een originele schouw, kelder, bedstede en goei-kamer. Deze boerderij kreeg de 2e prijs bij de Boerderijpluim van 2015.
2. Boerderij Bosscheweg 24 in Den Dungen: statige langgevelboerderij met jaartal 1846 boven de deeldeuren. Daarvoor een hoekgevelboerderij. Originele schouw, goei-kamer en 2 kelders.
3. Boerderij Hooidonksestraat 3b in Den Dungen: een hoekgevelboerderij van het overgangstype. De onderkelderde uitgebouwde kamer was mogelijk een "stenen kamer". Het interieur heeft een gebint uit 1465 en kent nog de originele indeling.

4. Boerderij Sterrenbos2 te Sint Michielsgestel: een boerderij van het overgangstype, met bakhuis en karschop. In het schuurgedeelte van de boerderij bevindt zich het atelier van kunstschilder Leon Adriaans (1944-2004).
5. Boerderij Pepereind 9 in Cromvoirt: een breed hallenhuis, met "opgelicht" dak bij de dichtgezette mestdeuren in de lange gevel. Originele schouw met jaartal 1647 erin, bakoven met aardappelkelder en droogzoldertje. Deze boerderij kreeg in 2015 de Boerderijpluim.

6. Eikenlust in Berlicum: een hallenhuis, later vast gebouwd aan een "stenen" kamer (een middeleeuws slotje met traptoren). Op het erf een bakhuis en 2 schuren waaronder een fraaie Vlaamse schuur. De boerderij behoorde tot landgoed De Wamberg. Deze boerderij kreeg in 2014 de Boerderijpluim.

Bij elke boerderij wordt een en ander verteld over bijvoorbeeld historie, restauratie of herbestemming. Elk bezoek duurt ca. 45 minuten. Samenkomst vanaf 9.00 uur in het Wapen van Rosmalen, Graafsebaan 52 in Rosmalen bij afslag 48 van de A59. U kunt uw auto daar parkeren. Na een korte introductie gaan we in groepen per bus 3 boerderijen bezichtigen. Na de lunch in Het Wapen van Rosmalen gaan we weer 3 boerderijen bezichtigen. Om 16.30 uur is het einde gepland. De kosten voor deelname zijn voor Vrienden € 35,- en voor niet-vrienden € 40,-. Door vrienden moet de vriendenbijdrage voor 2016 (minimaal € 20,-) vooraf betaald zijn. U dient het totaalbedrag vóór 15 maart overgemaakt te hebben op rekening NL 79 RABO 0152 0283 82 van Stichting de Brabantse Boerderij onder vermelding van Vriendendag 2016. Elke deelnemer ontvangt eind maart een bevestiging, eventueel met aanvullende gegevens. Indien U nu nog vragen hebt, kunt U contact opnemen met Johan Jansen (tel. 013 514 18 34) of E-post: johanbea@planet.nl

Cursus fruitbomen snoeien geslaagd

De cursisten kwamen op een frisse zaterdagmorgen bijeen op het dorpsplein in Liempde bij het vroegere raadhuis. We werden gastvrij ontvangen door de kastelein van het Wapen van Liempde. Na koffie en een korte kennismakingsronde werd de theorie van groeien en snoeien uitgelegd. Dit werd verduidelijkt door meegebrachte takken van verschillende fruitbomen. Binnen de kortste keren lag de vloer bedekt met tak, knoppen en takkenknipsels. Na een tweede kop koffie ging de groep naar een pas aangeplante hoogstamboomgaard. Hier werd, met de jonge bomen als voorbeeld, uiteen gezet, hoe belangrijk de opkweek in de eerste 3-5 jaar is. Na de lunch werd de cursus voortgezet in een al wat oudere hoogstam boomgaard. Na een korte instructie van de cursusleider gingen de cursisten, twee aan twee, een boom daadwerkelijk snoeien. Deze opzet daagt de cursist uit tot overleg. Er ontstonden pittige discussies welke tak wel en welke tak niet, terwijl de cursusleider op de achtergrond een oogje in het zeil hield! Na afloop werden de cursisten met koffie, thee en koek beloond door de eigenaar van de boomgaard en uitgenodigd volgend jaar zeker weer terug te komen. In de boomgaard werd tijdens de snoeicursus in een holle stam van een oude fruitboom een nest aangetroffen, waar de plaatselijke hennen gebruik van maken (zie foto op de omslag)

Ander uiterlijk voor de Nieuwsbrief

Al jaren heeft de Nieuwsbrief van Stichting de Brabantse Boerderij de inmiddels vertrouwde langgerekte vorm van een half vel A4. Een papierformaat van drie A4-tjes naast elkaar wordt gevouwen in twaalf kolommen. Het is een bijzonder formaat wat door zijn vorm direct opvalt en daarom een geslaagde vormgeving, maar toch heeft het bestuur besloten over te stappen op een ander formaat. Daar zijn een aantal redenen voor.

De eerste is het besluit om uit kostenoverwegingen de nieuwsbrief zo veel mogelijk per e-mail te gaan verzenden. Het formaat en de lay-out van de Nieuwsbrief is ontworpen om gedrukt te worden en van papier gelezen te worden. Dat formaat is niet leesbaar vanaf een computerscherm en ook niet makkelijk om het uit te printen. Voor de verzending

per email wordt nu een digitaal bestand gemaakt dat wel leesbaar en ook uit te printen is. Er worden nu dus twee verschillende nieuwsbrieven gemaakt, wat extra kosten met zich meebrengt. Een tweede aanleiding voor herziening is het probleem bij de verzending van de nieuwsbrief per post. Omdat de langwerpige enveloppen op zijn is besloten de nieuwsbrief te verpakken in folie. Dat laatste levert nu ook problemen op, omdat alleen standaard formaten op deze manier kunnen worden verzonden.

Deze nieuwsbrief moet daarom nu éénmaal extra worden gevouwen. Daar zijn we niet tevreden over en daarom gaat er gewerkt worden aan een nieuwe vorm van de nieuwsbrief, die goed hanteerbaar is, die makkelijk van het beeldscherm gelezen kan worden, die eenvoudig uit te printen is en die ook eenvoudig verzonden kan worden per post. De huisstijl en de vormgeving verandert zo weinig mogelijk. De indeling in kolommen wordt zo veel mogelijk gehandhaafd. Hoe het er precies uit gaat zien ligt nog niet vast. Hopelijk lukt het om de volgende nieuwsbrief, die in juni gaat verschijnen, in een nieuwe vorm te kunnen presenteren.

OPROEP VOOR E-MAIL ADRESSEN

Stichting De Brabantse Boerderij organiseert voor haar vrienden diverse activiteiten en geeft per kwartaal een nieuwsbrief uit. De belangrijkste activiteit blijft echter het werken aan het behoud en de versterking van de Brabantse boerderij, de bijgebouwen, het erf en ons cultuurlandschap. We willen de (beperkte) financiële middelen zo veel mogelijk aanwenden voor dit hoofddoel. Dat betekent ook dat we portokosten en drukkosten zo laag mogelijk willen houden. Het gebruik van internet en e-mail verzending is zodanig ingeburgerd, dat digitale communicatie voor steeds meer mensen gewoon geworden is. Bovendien wordt het mogelijk voor het bestuur om tussentijds via e-mail vrienden te attenderen op nieuws en activiteiten, wat nu overigens al gebeurt via de facebook pagina. Via deze weg vraagt het bestuur nadrukkelijk aan alle vrienden om e-mail adressen door te geven aan de vriendenadministratie pieter.jacobs@home.nl

Alvast dank daarvoor.

Publicaties SdBb

Historische boerderijen in Het Groene Woud.

Handreikingen voor het behoud van het ruraal erfgoed.

Historische boerderijen in Baronie en Markiezaat.

Handreikingen voor het behoud van het ruraal erfgoed.

Historische boerderijen van Peelland tot Land van Cuijk.

Handreikingen voor het behoud van het ruraal erfgoed.

Traditionele boerenlandschappen, boerenerven en landbouwhuysdieren in Noord-Brabant.

Meer informatie: www.debrabantseboerderij.nl

SdBb brabantse boerderijen, bijgebouwen, erf en cultuurlandschap.

In 1935 werd een schuur in Uden verplaatst met karren.

Nieuwsbrief

112
maart 2015

In deze Nieuwsbrief:

Schuren verplaatsen van alle tijden

Een schuur op karrewielen

Althuizen verplaats-bedrijf uit Boekel

Ook in België

Activiteiten

- Vriendendag 2016: Rondje Den Bosch
- Cursus fruitbomen snoeien geslaagd

Ander uiterlijk voor de Nieuwsbrief

Oproep voor e-mailadressen

www.debrabantseboerderij.nl

Schuren verplaatsen van alle tijden

Op de website van het Brabants Historisch Informatie Centrum (www.bhic.nl) staat onder andere een uitgebreide rubriek waar mensen verhalen kunnen plaatsen over hun woonplaats, bijzondere gebeurtenissen, speciale herinneringen en allerlei andere onderwerpen met een historisch karakter. Een van de vele auteurs is Rini de Groot uit Best, afkomstig uit Uden. Zijn vader Reinier de Goot was timmerman en karrenmaker en dat levert direct of indirect interessante informatie op, ook over boerderijen en bijgebouwen. Van Rini de Groot nemen we een verhaal over. Het gaat over het verplaatsen van schuren. Omdat oude schuren gebouwd zijn op basis van een stevige houtconstructie met ankerbalkgebinten is het mogelijk om de gebouwen te verplaatsen zonder de houtconstructie eerst te demonteren. Rini de Groot geeft daarvan een paar mooie voorbeelden. Als aanvulling op het verhaal van Rini de Groot nemen we ook de reactie van Bart van de Ven over van dezelfde website. Uit die aanvulling blijkt dat er in Boekel een gespecialiseerd bedrijf bestond, dat in de omgeving diverse schuren verplaatste.

Stichting De Brabantse Boerderij spant zich in voor het behoud van ons landelijk erfgoed. Oude schuren die op hun oorspronkelijke plaats niet gehandhaafd kunnen worden, worden gedocumenteerd, gedomonteerd en op een nieuwe, geschikte plaats weer opgebouwd. Uit de verhalen blijkt dat het niet iets nieuws is. Het gebeurde veelvuldig in het verleden. Ook in oude archiefstukken wordt melding gemaakt van het verkopen en verplaatsen van boerderijen of delen ervan. Zo zijn er meerdere gevallen bekend waarbij tijdens de verdeling van een erfenis werd bepaald wie van de erfenissen welk deel van het huis kreeg toebedeeld. Daarbij werd tevens bepaald dat het betreffende deel van het huis, meestal een paar gebinten, moest worden afgebroken en meegenomen om op een andere plaats weer gebruikt te kunnen worden. Boerderijen en schuren behoorden in het verleden kennelijk niet tot het onroerend goed. Twee voorbeelden uit archieven.

Oirschot, 19 maart 1629

(...) Bij deze verdeling krijgt genoemde Joost het voorste deel van het woonhuis waarvan de rest wordt afgedeeld en afgebroken gaat worden, zijnde twee gebinten met 4 spanten, en de gehele zolder. (...)

Bij deze verdeling krijgt genoemde Heijken twee gebinten van de schuur die moet worden afgebroken, per a.s. half maart over een jaar. (...) Bij deze verdeling krijgt genoemde Lijken ten behoeve van haar minderjarige kinderen, drie gebinten van het huis van achteren tot aan de zolder toe af te breken per a.s. half maart over een jaar, gelegen in Oirschot herdgang Spoordonk. (...) Bij deze verdeling krijgt genoemde Anna het kleinste deel van de schuur, gelegen in Oirschot herdgang Spoordonk, per a.s. half maart over een jaar af te breken. (...).

Gemert, anno 1627.

Jutgen heeft vercocht aan Willem Driessen, haar schoonzoon, het voorste deel van het huis en erfenis, tot aan het gebont op den eeren westwaarts (...) Jutgen heeft vercocht aan Jan Diercx de Metser, haar schoonzoon, het achterste perceel van het huis, af te snijden aan het gebont.

SdBB werkt nog steeds aan een project voor het verplaatsen van schuren en andere bijgebouwen. In voorgaande Nieuwsbrieven is daarvan al eerder melding gemaakt. Weet u ook een schuur die op het punt staat te verdwijnen, of wilt u juist graag een dergelijke schuur op uw erf, kijk dan op de website onder projecten en kies dan voor 'verplaatsing schuren'. Daar vindt u nog een aantal bijgebouwen die 'te koop' zijn en verplaatst kunnen worden. Zonde als ze voorgoed zouden verdwijnen.

Een schuur op karrewielen

Rini de Groot, 10 juni 2014

(overgenomen van de website www.bhic.nl)

Uit oude pachtbrieven blijkt dat tot in de tijd van keizer Karel (16e eeuw) een hoeve nog wel eens verhuurd werd zonder bijgebouwen. De pachter moest die zelf opstellen of oprichten, aldus Dr. Jozef Weijns. Werden de gebouwen dan als roerend of als onroerend goed beschouwd?

Een schuur op karrewielen. Uden, Hoenderbosch, 1935.

Van bijgebouwen zoals schuren waren de verbindingen van gebinten, het houtstelsel, onderling met houten wiggen en pennen geborgd. Wanneer een houten gebouw op de 'verkeerde plaats' stond, werd het geraamte gedomonteerd en elders moeiteloos weer opgebouwd met behulp van merktekens. Vader bracht met een houtbeitel de tekens aan in Romeinse schrift.

Soms werd het complete gebouw verplaatst, soms werd het aanwezige roggestrooien dak intact gelaten, zoals op de foto van een schuurverplaatsing op buurtschap Hoenderbosch in Uden in 1935. Daarvoor was de hoogkar (en die van de burens) nodig. Van vier boerenkarren werden de burries verwijderd, daarna werden twee hoogkarren aan een balk gekoppeld. Tijdens het transport reden de wielen over een planken ondergrond.

De hele buurt werd opgetrommeld voor het verplaatsen van een schuur op Hoenderbosch in Uden. Natuurlijk ook even poseren voor de camera van kapelaan Mutsaerts.

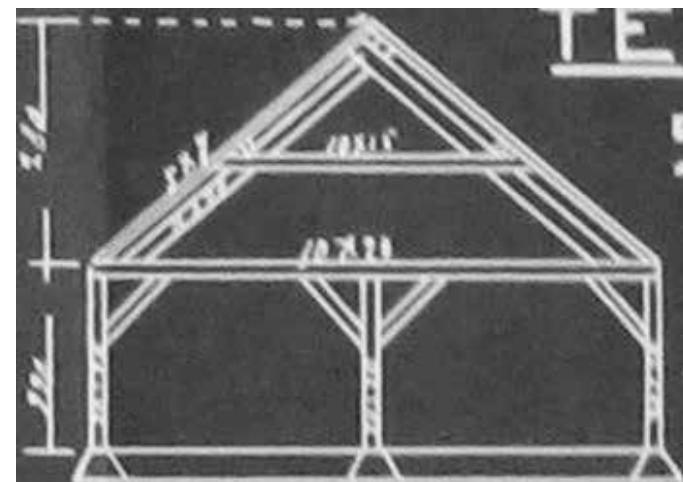
Vader, de heer Van Duinhoven en twaalf buurtbewoners klaarden het karwei. Een boerin kwam een kijkje nemen en kapelaan Mutsaerts legde de gebeurtenis vast.

Soms werd de verplaatsing uitgevoerd met de 'uitgeklede kar': het

voertuig werd dan ontdaan van de laadbak. Met een dommekracht of wein werd de stijl omhoog gedraaid en met touw of kettingen aan de stalen kar-as bevestigd. Met mankracht werd het karrewiel daarna met gebruik van de spaken in beweging gebracht en daarmee het bouwwerk verplaatst.

Ook een schuur in de Maasstraat

De ongeveer 7 x 7 meter grote houtloods op bijgaande blauwdruk, werd in 1935 van de Maasstraat naar een 600 meter verder gelegen locatie gebracht. Tot tweemaal toe werd vanwege een barrière de route via een akker gekozen. Bij het transport over de onverharde weg was een van hindernissen een in de weg staande boom. Hoe de hoge schuur het bovengrondse lichtnet passeerde, is niet bekend. Op de camping verplaatsten we op dezelfde manier met zes personen onze complete bungalowtent: ieder tilde een tentstok.

De houtschuur had voor mij veel geschiedenis. De schuur lag vol gezaagde bomen. Wanneer Vader een plank nodig had, was daarbij hulp nodig en meestal was ik de klos. Misschien omdat ik naar hem genoemd was. De eikenhouten plank die op dat moment nodig was, zat natuurlijk onderin de stapel, opgetast met latjes tussen elke plank. Wanneer tijdens het spel de bal tussen de houtstapel terecht kwam, meestal op een onvindbare plek, mochten we niet over de stapel lopen, omdat we er dan zand achter zouden laten. Tijdens de oorlog sliepen Vader en Martien bij gevaar van Duitse praktijken regelmatig op de schuurzolder.

In de zestiger jaren had mijn broer het plan de schuur een praktischer gebruik te geven door een dakzijde omhoog te brengen. Vader vertelde ons altoos dat de voorraadschuur door middel van karren verplaatst was, we konden ons dat niet voorstellen. Maar toen ik de foto van zo'n verplaatsing zag, werd het me duidelijk en dat was voor mij de reden voor dit verhaal.

Althuizen verplaats-bedrijf uit Boekel

Aanvulling van Bart van de Ven

(overgenomen van de website www.bhic.nl)

Het bovenstaande verhaal met interesse gelezen. Het deed me denken aan krantenberichten uit "Boekel in Oude kranten" d.d. 15 juli 1908 het volgende. Een echt Amerikaans kunststuk is hier uitgevoerd. Een stevig gebouwde schuur, 16 m. lang en 6 m. breed, is onder leiding van den timmerman Althuizen uit Boekel over een zeer oneffen terrein een 100 tal m. verplaatst. En met succes dat moet gezegd worden, want nog het zware dak nog de gebinten of wat dan ook, heeft het minst geleden. Op 19 mei 1913 zien we dat die zelfde Althuizen een schuur van 6 bij 12 meter verplaatste bij de kinderen A. v.d. Elzen in het Kromstraatje te Gemert, en in april 1914 hetzelfde bij de landbouwer W. Strijbosch te Gemert. Ook in Uden werden door J. Althuizen schuren verplaatst zoals we lezen op 17 mei 1924 dan bij de Wed. Klaassen op den Hengstheuveld. De grote schuur van hout en stro vervaardigd, werd zachtjes omhoog gedraaid en zo op een achttal karren gehesen en 150 meter verplaatst. Het werk duurde twee en een half uur. Al dus de krant.

Ook in België

Het verplaatsen, maar gezien onderstaande advertentie, ook het verhandelen van houten gebouwen, vond niet alleen bij ons in de buurt plaats. In onderstaande advertentie uit 1859 wordt een 'eiken timmer' aangeboden uit de hand te koop. Naar alle waarschijnlijkheid betreft het een gedomonteerd houtskelet van een boerderij of schuur. Aangegeven wordt dat de 'timmer' geschikt is voor het bouwen van een huis. In 1859 was vakwerkbouw in de streek rond het Belgische Sint Truiden nog steeds gangbaar.

Ook boerderij De Duinse Hoeve in Rosmalen wordt bezocht op de Vriendendag van SdBB.

SCHAMP

Bouwkundig advies

- ▶ Ontwerp
- ▶ Bouwhistorisch onderzoek
- ▶ Advies
- ▶ Bouwbegeleiding

Tel. 0493 - 380355
www.schamp-bouwkundigadvies.nl

RESTAURATIE - RENOVATIE - RECONSTRUCTIE - HERBESTEMMING

ZANDENBOUW

bouw- en restauratiebedrijf
www.zandenbouw.nl

Aarle-Rixtel
0492-830044

Gevelrestauratie
R. VAN ESCH

Gespecialiseerd in het ambachtelijk restaureren van oude, monumentale gevels.
www.vaneschgevelrestauratie.nl
Boxtelseweg 42, 5298 VC Lempde Tel. 0411-218629 / 06-41261786

Lelieveld
makelaardij